

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל



עיר התורה שקרובה אליך



לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

שאלת השאלות מדוע צדיק ורע לו:

ובזה נבוא לשאלתנו באמת זוהי שאלת השאלות אשר מלבד מה שהכאנו בשם הנביאים, כל אדם שואל בפיו או בליבו מדוע צדיק ורע לו, איך יתכן שהמציאות מופחת על פנינו ובדרך כלל עולם התורה והעוסקים בתורה לכאורה חיים אינם סובלים הן בגופן והן בפרנסתם וכדומא עד שממש עולם הפוך אנחנו רואים למראה עינינו, כי אלה שאינם שומרים תורה ומצוות חיים בעושר ולכאורה גם באושר שמחים ואינם סובלים מאותה רדיפה ומצוקה אשר נתונים בה שומרי התורה והמצוות, ואיך יתכן כדבר הזה לפי המבואר בתורתנו ה"ו תורתנו הפכה כפלסטר שהכל ההפך היתכן והרי תורתנו תורת אמת והיא תורת אלוקים חיים, ולזאת שומה עלינו להבין ולהשכיל דרכי השגחתו יתברך, מאחר ושאלה זו מנכרת בלב כל אדם כיצד אפשר להסביר מציאות זו, ואף גורמת למשכר אצל רבים החוזרים בתשובה שנתקלים בקשיים רבים בדרכיהם בניגוד לצפייתם שההצלחה תאיר להם פנים, ואף גם זאת מונעת מרבים לחזור בתשובה מאחר ואינם רואים בדרך התורה את התכלית שבחיים לאור הסבל שמובלים ומה טעם בחיים של תורה ח"ו, ובאמת כך מבואר הדבר בפרשתנו שביקש יעקב לישב בשלווה וקפץ עליו רוגזו של יוסף לרמוז לדורות הבאים שאין מנוחה כעוה"ז כי מעשה אבות סימן לבנים, ולמרות שהנני יודע שאני מציף את הקושיה הגדולה והקשה שמאוד קשה להתמודד איתה ואולי לא כדאי לדבר עליה, אך השלכתי על השם יהבי ובו בטחתי שבעזרתו נבאר הדברים עד כמה שידי מוגעת בכדי שכל המתבונן יבין שהוא מוכרח להודות על האמת כאשר נבאר.

על כרחק אתה נולד ועל כרחק אתה מת:

המפתח להבין את תוכן חיי האדם והנהגת הקב"ה עימנו תלוי במבט הנכון והבנת תכלית חיי האדם עלי אדמות, כהמשך לשיעור בפרשה הקודמת על תכנית החיים שאינה בחירה של האדם אלא הכל מתוכנן מאת השם לפי שורש נשמתו, יש להוסיף ולומר שחובה עלינו להתבונן בדברי התנא במסכת אבות פרק ד משנה כב רבי אליעזר הקפר אומר שעל כרחק אתה נוצר ועל כרחק אתה נולד ועל כרחק אתה מת ועל כרחק אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: ללמדנו הנחת אבן היסוד הראשונה שנוסחת החיים שהאדם נטול בחירה להיוולד לשנים שנקצבו לו וכן למות שלא מרצונו בהגיע זמנו, וכן מחוייב לתת דין וחשבון, כי מיום יצירת העולם לאחר חטא אדם הראשון נגזרה על האדם מיתה מלבד בודדים שחרגו מהכלל אך הדרך של כל בר אנוש בעולם כולו היא דרך אחת זמן קצוב, וכך מפורש בתורה בראשית פ"ו (ג) ויאמר יקח לאיילוץ רוחי באדם לעולם בשגם הוא כשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה: וכן אמר דוד המלך בתהלים פרק פט (מט) מי נבר יחיה ולא יראתמות ימלט נפשו מידי שאול סלה: וכן אמר שלמה המלך בקהלת פרק ז (ב) טוב ללכת אל-בית-אבל מלכת אל-בית משה באשר הוא סוף פלי האדם ורחי יתן אל-לבנו: הראת לדעת כי לכל הדעות האדם בא לעולם לזמן קצוב, ויתירה מכך שכל אדם מודע ומשלים עם המציאות הזו שצפויה לו בהמשך דרכו, שהרי אם אדם למשל יאחל לחברו תזכה לחיות עד חמישים היה כועס עליו שמקללו למות, לעומת זה כל אדם שמאחל לחברו אריכות ימים עד מאה ועשרים, ביאור הדברים שאומר לו במילים אחרות שתמות אחרי מאה ועשרים אין הדבר נחשב לקללה אלא ההיפך לכרחה עד אשר עונה עליה אמן, ללמדנו שכל בר דעת מבין שימיו הן קצובים ואינו חי לעולם אלא שאין אדם יודע את קצבת חייו יש הרבה ויש מעט כאשר ענינו רואות.

לאיזה צורך נוצר האדם:

ענה עלינו להתבונן בהנחה שניה כל אשר מוח בקדקודו צריך לשאול את עצמו מה המטרה שהוא נולד בעולם, הרי כאשר ינתח כל אדם את מהלך לידתו לעולם גדילתו וזקנתו יתבונן ויראה שרוב ככל ימיו אינם בשליטתו והן מלאים סבל מיום לידתו הוא נזקק לטיפול בגופו על כל המשתמע מכך וכך הן הדברים במשך כל שנותיו הראשונות משתנים צרכיו וזקוק לתמיכה עדי היותו בעל בעמיו והופך להיות עצמאי ורק אז מתחיל להתמודד עם העולם הניצב לפניו כיצד יוכל לשרוד בעולם ואיך יוכל להתקיים בו, איך ימצא את בת זוגו, וכיצד יבנה את ביתו, ומה תהיה פרנסתו ועיסוקו, וכאן מתפצלים שכבות הציבור שיש זוכים לעושר והצלחה אך הרוכ סובלים והיים בעוני ודוחק ויסורים, אך כולם שוב אם זוכים נפגשים בגיל הזהב אשר שוב חוזרים להיות נסעדים ונתמכים בידי אחרים ונתונים לחסדי אחרים ואצל כל אחד הדבר בא לידי ביטוי בצורה אחרת, ובזה מסיימים את הפרק עלי אדמות ונפרדים מכל המשפחה הידידים ומכל רכושו ומעמדו ככל שיהיה, וכבר אמר דוד המלך בתהלים פרק צ פסוק י ומי-שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת| שמונים שנה ורחם עמל ואון פירגו חיש ונעפה: ומאחר וכך המציאות חובה עלינו לשאול את עצמנו מה תכלית אותה תקופה זוהרת שחולפת על האדם עלי אדמות ולבסוף לא נותר ממנה דבר.

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל



עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA



פתרון חידת חיי האדם:

התשובה והמסקנה היחידה לאחר שנפנים את שני ההנחות הקודמות כל בר דעת יגיע למסקנת דברי התנא הקדוש במסכת אבות פרק ג מ"א עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. אשר כוונתו בזה להחכים את האדם שמתחיל את חייו מאין מאפס ממש מטיפה סרוחה ומסיים באין באפס כי הולך למקום רימה ותולעה, אם כן חובת ההיגיון שלא יתכן שמטרת תקופה זו עלי אדמות למלא צורכי והנאת גופו החולף, ובהכרח שעיקר המטרה "להשלים ולתקן את הנשמה כל אחד כפי יעודו ותכליתו" כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל ויש לה המשך גם לאחר פטירתו, ואפילו יהודי שפרק מעליו עול התורה והמצוות כאשר מגיע לפטירת הוריו וקרובי משפחתו מבין שצריך לומר קדיש ולעשות אזכרה כי יש המשך לנשמת האדם, לזאת המסקנה בהכרח שתקופת חיי האדם בעולם אשר נולד אליה בעל כורחו ונפרד ממנה בעל כורחו המטרה לנצל אותה לצורכי הנשמה במה שיקיים תורה ומצוות ומעשים טובים וממילא ישמר מהעבירה, ובלעדי זה חייו של האדם יהיו לחידה סתומה וחתומה, ולכן עתיד ליתן דין וחשבון על תקופה זו.

תשובת הקב"ה למשה ותשובת דוד המלך על השאלה:

אחר הדברים האלה כאשר זכינו להבין ולהפנים כי תכלית לידתו של האדם לתקופה קצובה עלי אדמות היא למטרת "הנשמה", נשכיל ונבין מדוע יעקב ביקש לישב בשלווה וקפץ עליו רוגזו של יוסף, שהנה שאלה זו נשאלה כבר על ידי משה רבנו והתשובה שקיבל מה שהקב"ה רואה מהשמים האדם אינו מסוגל לראות ממקומו, כמבואר במסכת ברכות דף ז ע"א ואמר רבי יוחנן מושם רבי יוסי שלשה דברים בקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא ונתן לו, בקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו, שנאמר הלא בלכתך עמנו, בקש שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו, שנאמר ונפלינו אני ועמך, בקש להודיעו דרכיו של הקדוש ברוך הוא ונתן לו, שנאמר הודיעני נא את דרכיך, אמר לפניו רבוננו של עולם מפני מה יש צדיק וטוב לו, ויש צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו, ויש רשע ורע לו, וכו' אלא הכי קאמר ליה צדיק וטוב לו צדיק גמור צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור, רשע וטוב לו רשע שאינו גמור רשע ורע לו רשע גמור ע"כ. כמובן שעדיין צריך ביאור בתשובת הקב"ה למשה. וכן השיב על שאלה זו גם דוד המלך בספר תהילים פרק צב (ו) מה גדלו מעשיך יהוה מאד עמך מחשבתך: (ז) איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת: (ח) בפרח רשעים כמו עשב ויציצו כל פעלי און, להשמידם עדי עד: ועוד אמר דוד המלך בספר תהילים פרק צד (ג) עד מתי רשעים יהוה עד מתי רשעים יעלזו: ועדיין צריך ביאור להבנתנו.

מה שרואים מכאן לא רואים משם:

אולם אחר הדברים האלה אשר הקדמנו כי כל תכלית לידתו ופרידתו של האדם בעולם הן לתכלית "הנשמה" נבין את תשובת הקב"ה למשה רבנו שכל השאלות הן מפני שהאדם רואה חצי תמונה ואינו רואה את כל התמונה ויש צדיק גמור ויש צדיק שאינו גמור, והמכוון בזה לפי שורש נשמתו יתכן שעדיין לא גמר את תפקידו ועליו להשלים את יעודו ולזאת הגיע לעולם אלא שאין האדם יכול לראות מכאן את מה שרואים בשמים ולכן יש תוצאות הפוכות מהבנת האדם, כך דוד המלך מבאר שאין ספק שהקב"ה עושה חשבונות עמוקים לפי כל נשמה ונשמה כך שאין מעויות, פירוש התשובה הנאמרת כאן שאמנם למראה עיני האדם הרשע מצליח כאן ועושה כל אשר עולה על רוחו ונראה לכאורה שאין מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל, ולעומתו הצדיק ההפך הגמור. לזה אמר דוד שחשבון הקב"ה מאוד עמוק ומשלם לרשע בכדי להשמידם עדי עד, שנותן להם כל שכרם בעוה"ז שלא ישאר להם זכות לעוה"ב אשר בו השכר האמיתי השכר הנצחי, אשר עליו נאמר יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מפל הני העולם הזה: ופרשו בו קורת רוח כעין הנאה קטנה הנעשית ע"י נפנוף אחד, יותר מכל הי עוה"ז פירושו אפילו נצרף את כל הנאות שיהיו בעולם לכל ברואי העולם מיום בריאת העולם ועד עכשיו אין להם ערך כנגד אותה קורת רוח אחת. והקב"ה נותן לרשע שכרו והנאותו בעוה"ז כדי להאבידו מעוה"ב וחושב שהצלחתו היא ההצלחה ודרכו היא הטובה וההיפך לצדיק, אך עליו לדעת שההפך הוא הנכון ועמקו מחשבות הקב"ה כאשר מייסר צדיק וכאשר אדם רואה שאינו מצליח כמו שכנו הרשע וכדומה, דע לך שהקב"ה אוהב אותו ולכן מייסר אותו כאשר אמר שלמה המלך את אשר יאהב יוכיח. ועל השואלים שאלה זו דוד המלך אמר אדם כזה נקרא איש בער ולא ידע כסיל ולא יבין את זאת, שהכל בכדי להשמידם עדי עד.

דברי המדרש על הנהגת השי"ת והמסר של פרשתנו:

ובזה ביארנו את המסר של חז"ל מפרשתנו על יעקב שביקש לישב בשלווה וקפץ עליו רוגזו של יוסף כי כל זה לפי ראייתנו אולם לפי ראיית הקב"ה אשר יודע הנמטרות ואת צרכי הנשמה יש תכנית אחרת, וכמו שכתב רש"י בראשית פרשת וישב פרק לו פסוק (יד) ויִאמֶר לוֹ לִדְיָא רָאָה אֶת־שָׁלוֹם אַחִיךָ וְאֶת־שָׁלוֹם הַצֹּאֵן וְהַשְׁבִּי דְבַר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֹא שְׁכֵמָה: מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן. והלא חברון בהר, שנאמר (במדבר יג כב) ויעלו בנגב ויבא עד חברון, אלא מעצה עמוקה של [אותו] צדיק

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל



עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA



הקבור בחברון, לקיים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים (לעיל טו יג) כי גר יהיה זרעך: הרי שיעקב ויוסף חשבו לחפש את האחים, אך הקב"ה מתכנן את הגלות, וכיוצא בזה הסיפר של יהודה וכלתו, מבואר במדרש בראשית רבה (וילנא) פרשת וישב פרשה פה סימן א רבי שמואל בר נחמן פתח (ירמיה כט) כי אנכי ידעתי את המחשבות, שבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק ובורא אורו של מלך המשיח עכ"ל, כמו כן הסיפור של יוסף והסבל שעבר ונמכר כעבד במדינה אסלמית והעלילו עליו והוכנס לבית הסוהר כולו סבל, אך הקב"ה מתכנן את מלכות מצרים בכדי להוריד את יעקב למצרים בצורה מכובדת, הראת לדעת שלמרות הלכי הרוחות והאירועים השונים אשר מהלכים בארץ ובני אדם עסוקים ומוטרדים בהן להבנתם, אך הקב"ה יש לו תכניות אחרות מוסתרות מכל אותן אירועים והכל לטובה ולכן הפסיקה התורה באמצע סיפור של מכירת יוסף במעשה יהודה, ופרשתנו היא דוגמה לכל אדם באורח חייו כיצד האדם מבין את כל הסובב אותו, ואילו הקב"ה מתכנן אחרת.

כיצד הראה הקב"ה למשה דוגמה להנהגתו:

ואמרו במדרש כי בהיותו [משה] בהר ראה איש אחד שהתכופף לשנות בנהר ונפל לו הארנקי שלו והלך לו. ובא אדם אחר לשנות ומצא הארנקי [ולקחו] והלך לו. וחזר בעל הארנקי לנהר ומצא שם אדם אחר שהיה שותה. אמר ליה אתה לקחת הארנקי שנפל לי. אמר ליה לא ראיתי ארנקי הוציא חרבו והרגו. כשראה משה כל זה תמה. אמר ליה להקב"ה הודיעני נא את דרכיך מפני מה נהרג זה על לא חמס בכפיו וניצל הגנב, אמר ליה בעל הארנקי גנב זה הממוזן מאותו שמצאו בלא דעתו, וזה הנהרג הרג אביו של זה ולא נודע מי הכהו, ואז נתקררה דעתו של משה והבין שהנסתרות להשם אלוקינו ומשפטי השם צדקו יחדיו. בדרשות ר"י אבן שועיב פרשת אלה דברים.

מעשה עם הרמב"ן:

כבר ידוע המעשה עם תלמיד הרמב"ן שעמד להפטר מן העולם אמר לו הרמב"ן שכשיגיע לשמים ישאל ג' שאלות והשאלה השלישית היתה מדוע צדיק ורע לו, וכשנפטר התלמיד ובא לרמב"ן בחלום תירץ לו את שתי השאלות ושאלו הרמב"ן ומדוע אינו עונה לו על השאלה השלישית אמר לו כשבאים למעלה רואים שהשאלה הזו אינה שאלה כי מה שרואים בשמים לא רואים בארץ.

רמז להנוכה:

ולמעשה זה אשר מסמל חג ההנוכה שנצחו המכבים ונקראו כך על שם יהודה המכבי, וכונת חז"ל ר"ת מי כמוך באלים ה' הוא מכבי, לרמז שהכל בהשגחתו יתברך ולהודות ולהלל על החסד שהקב"ה עושה לאדם, למרות כל ההסתר פנים והשאלות שאין האדם מבין אותן צריך להתחזק באמונה ובעבודת השי"ת ולהוקיע את גזירת יוון במסר אשר חקקו על הקרן אין לי חלק באלוקי ישראל.

מוסר השכל:

עלה בידינו להבין שאין ספק שאחד הנושאים המרכזיים שמאפיל על האושר בחיי הנשואין הוא התקופות הקשות והמלמלות שעוברים במהלך החיים החל מהסתגלות לחיים משותפים והתמודדות עם הדירה והפרנסה ולאחר מכן עם הילדים וגידולם והבריאות והחברה וכדומא, בהיות ובתוך ליבם של בני הזוג עוברים מחשבות מדוע ולמה הם לא זכו למה שאחרים זכו ובפרט שהם שומרי תורה ומצוות ובנו את ביתם ברוח ישראל סבא, והדבר מקשה להתמודד עם אותם מועקות ומצוקות שפוקדות אותם. אולם מפרשתנו אנו לומדים כי חיי העוה"ז כפרוזדור לחיי עוה"ב ורב הנסתר על הנגלה וכי דרכי השם נסתרות מאיתנו ואשרי המאמין כי תכליתו של האדם הן חיי נשמתו ומקבל בשמחה את דרכי ההשגחה כי הכל לטובה גם כאשר רואה הפוך, ומנצל את שנות חייו הקצובות לו לתורה ומצוות ומעשים טובים ולעשות רצון השם, ועל ידי זה זוכים לחיות באושר ובשמחה כמאמר חז"ל איזהו עשיר השמח בחלקו, אחרת לא יוכל להבין מה תכלית חידת החיים, בהיות ואין לו בחירה לא בלידתו ולא בפרידתו מהעולם אלא כל בחירתו ניתנת לאדם בתקופת שהותו עלי אדמות והחכם עיניו בראשו וידוע כי העולם הזה הוא רק פרוזדור לחיי עולם הבא ולכן רואה את הנולד והושב על העתיד וזוכה בזה ובבא.

בברכת הנוכה שמח ושבת שלום ומבורך

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

